

28.6.2006

Dnro 2649/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ASIAKIRJATILAUKSEN KÄSITTELY

1

KANTELU

Kantelija arvosteli asiamiehensä laatimassa 7.9.2005 päivätyssä kirjeessä - - - kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä esitutkintapöytäkirjan toimittamiseen liittyvässä asiassa. Kantelija katsoi, että poliisi ei toimittanut häntä koskevaa esitutkintapöytäkirjaa kohtuulliseksi katsottavassa ajassa.

Kantelija piti virheellisenä poliisin menettelyä olla millään tavoin reagoimatta sille tehtyyn asiakirjapyyntöön, ennen kuin vasta pyynnön uudistamisen jälkeen. Tällöin esitutkinta oli jo päätetty yli kuukautta aiemmin.

Kantelijan mukaan poliisin olisi tullut toimittaa esitutkintapöytäkirja ensimmäisessä asiakirjapyyntössä pyydetyllä tavalla sen valmistuttua tai vaihtoehtoisesti ilmoittaa, ettei esitutkintapöytäkirjaa lainkaan toimitettaisi.

- - -

3

RATKAISU

Katson - - - kihlakunnan poliisilaitoksen ma. toimistosihteerin menetelleen lainvastaisesti siinä, että esitutkintapöytäkirjan toimittaminen kantelijan avustajalle kesti perusteettoman kauan. Näkemykseni mukaan hän ei ole käsitellyt poliisilaitokselle tehtyä asiakirjapyyntöä asianmukaisesti.

Kantelun johdosta saatujen selvitysten perusteella katson myös - - - poliisilaitoksen toiminnan virkamiehensä toimintaa valvovana viranomaisena antavan aiheita joihinkin kriittisiin kommentteihin.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Tapahtumat

Kantelija kertoi avustajansa 12.5.2005 tilanneen kirjallisesti faksilla kantelijaa koskevan esitutkintapöytäkirjan. Kantelukirjoituksen liitteenä olevan asiakirjatilauksen mukaan esitutkintapöytäkirja pyydettiin toimittamaan tilaajalle

postitse sen valmistuttua. Esitutkintapöytäkirja oli valmistunut 28.7.2005. Esitutkintapöytäkirjaa ei ollut kuitenkaan toimitettu kantelijan avustajalle ennen kuin 6.9.2005 tämän tekemän uudistetun asiakirjapyynnön jälkeen.

3.2

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (jäljempänä julkisuuslaki) 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Lainkohdan 2 momentin 2 kohdan mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta esitutkinnassa ja poliisitutkinnassa esitettyyn tai laadittuun asiakirjaan ennen tutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa asian selvittämislle.

Julkisuuslain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Jos viranomainen kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä syy ja annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Säännöksen 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

3.3

Saatu selvitys

Asian tutkinnanjohtajana toiminut komisario kertoo selvityksessään, että - - - poliisilaitoksella tutkintasihteerin toimenkuvaan kuuluu monistaa valmis esitutkintapöytäkirja arkistoon ja lähettää se syyttäjälle sekä asianosaisille heidän sitä pyytäessään. Komisario kertoo pitäneensä itsestään selvyytenä, että jutussa epäiltynä olevan kantelijan asianajajalle lähetetään esitutkinta-aineisto, kun hän oli sitä kirjallisesti pyytänyt. Komisario kertoo, että hänellä ei ole tietoa,

miksi tutkintasihteeri ei tehnyt työtään niin kuin piti.

Kantelijan avustajan 12.5.2005 tekemän asiakirjatilauksen saapumisajankohtana tutkintasihteerinä toiminut kertoo laittaneensa asiakirjatilauksen tutkinnan keskeneräisyydestä johtuen asian tutkijana toimineen vanhemman konstaapelin postikaukaloon.

Tutkintasihteeriä 25.7.–19.8.2005 välisenä aikana sijaistanut ma. toimistosihteeri kertoo selvityksessään, että hän ei ollut valmistunut esitutkintapöytäkirjaa käsitellessään huomannut kantelijan avustajan tekemää asiakirjatilausta, vaan oli liittännyt sen oheismateriaaliin pöytäkirjan loppuun. Hän kertoo, että hän oli aloittanut työskentelyn poliisilaitoksella 24.5.2005 ja näin ollen työskennellyt poliisilaitoksella tapahtuma-aikana vasta pari kuukautta eikä hän ollut sisäistänyt vielä kaikkia asioita. Hän kertoo tapahtuneen virheen johtuneen hänen tekemästään inhimillisestä erehdyksestä.

Tutkintasihteeri kertoo selvityksessään edelleen, että kantelijan avustaja oli 6.9.2005 tehnyt uuden asiakirjatilauksen faksilla. Tutkintasihteerin tarkistettua esitutkinnan sen hetkisen tilanteen oli ilmennyt, että esitutkinta oli valmistunut ja esitutkintapöytäkirja oli arkistoitu. Tutkintasihteeri oli huomannut, että 12.5.2005 päivätty asiakirjatilaus oli laitettu esitutkintapöytäkirjan loppuun oheismateriaalin yhteyteen. Hän kertoo tällöin kopioineensa esitutkintapöytäkirjan ja lähettäneensä sen 1. luokan postissa asiakirjatilauksen tekijälle.

Poliisipäällikön antaman selvityksen mukaan tapauksessa on ongelmakohtaksi noussut tutkintasihteerin vuosiloman aikaisten työprosessien laadukas hoito ja sijaistamiseen ylipäätään liittyvät ongelmat. Poliisipäällikkö on selvityksessään todennut poliisilaitoksen pahoittelevan tapahtunutta.

Poliisipäälliköltä 16.2.2006 puhelimitse saadun tiedon mukaan ma. toimistosihteeri on tapahtuma-aikana ollut määräaikaissa virkasuhteessa.

3.4

Kannanotto

Julkisuuslain säännösten mukaan asianosaisella on oikeus saada pyynnöstään haltuunsa esitutkintapöytäkirja tutkinnan valmistumisen jälkeen ja asiakirja on toimitettava hänelle lain edellyttämin tavoin viivytyksettä – viimeistään julkisuuslain 14 §:n 4 momentista ilmenevien määräaikaisten puitteissa.

Asiassa on kyse siitä, onko asiakirjan toimittamisessa menetelty säännösten edellyttämällä tavalla.

Näkemykseni mukaan kantelijan avustajan 12.5.2005 päivämääräisen asiakirjapyynnössä on ollut kysymyksessä asiakirjapyyntö, jonka kohteena ollut yksilöityä valmista esitutkintapöytäkirjaa ei pyynnön tekemisen hetkellä vielä ollut olemassa, eikä pyynnössä edes haluttu saada asiakirjaa ennen tutkinnan lopettamista, joten asiakirjapyyntöä voitaneen tarkastella ns. ennakkotilauksena tai -pyyntönä. Koska julkisuuslain 13 §:n perusteluiden mukaan tietojensaantia

koskevan pyynnön kohteena voi olla sellainenkin asiakirja, jota pyynnön tekemisen hetkellä ei vielä ole olemassa mutta joka syntyy viranomaisen tavanomaisen toiminnan tuloksena (ks. HE 30/1998 vp, s. 70), on mielestäni selvää, että myös puheena olevan kaltainen ennakkotilaus on sinänsä mahdollinen. Koska ennakkotilauksesta asiakirjan valmistumiseen tai julkiseksi tuloon voi kulua pitkäkin aika, viranomaisen tulee julkisuuslain 18 §:ssä säädettyyn hyvään tiedonhallintatapaan perustuen huolehtia myös tämänkaltaisten pyyntöjen asianmukaisesta käsittelystä.

Edellä todetun perusteella katson, että julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukainen määräaika asiakirjaa koskevan pyynnön käsittelylle ei ole ollut laskettavissa ennen kuin esitutkintapöytäkirjan valmistuttua, eli 28.7.2005 alkaen. Esitutkintapöytäkirjaa ei kuitenkaan toimitettu sen valmistuttua pyynnön esittäjälle. Selvityksen mukaan asiakirja jäi toimittamatta ma. toimistosihteerin tekemän inhimillisen erehdyksen vuoksi. Hän ei ollut huomannut valmistuneen esitutkintapöytäkirjan ohessa ollutta asiakirjatilausta, vaan oli liittänyt sen esitutkintapöytäkirjan arkistoitavaan oheismateriaaliin.

Katson, että ma. toimistosihteerin on menettelyllään toiminut vastoin julkisuuslain 14 §:n 4 momentin edellyttämää asiakirjan antamista koskevan viivytyksettömän käsittelyn vaatimusta. Menettelyä voidaan myös pitää perustuslaissa turvatun asianmukaisen käsittelyn vaatimuksen sekä virkamieslaissa virkamieheltä edellytetyn tehtävien asianmukaisen hoitamisen näkökulmasta kriittikille alttiina.

Totean pitäväni jossakin määrin tulkinnanvaraisena, missä määrin ma. toimistosihteerin kertomaa perehtymättömyyttä hänelle tilapäisesti kuuluneiden asioiden hoitoon voidaan pitää hyväksyttävänä selityksenä tapahtuneelle. Näkemykseni mukaan viranomaisen on huolehdittava henkilöstönsä kouluttamisesta ja ammattitaidon ylläpitämisestä. Lisäksi viranomaisen on pidettävä huoli siitä, että virkailijoiden ammattitaito ja kokemus vastaavat heille annettavia työtehtäviä. Erityisen tärkeää tämä työnantajan valvontavelvollisuus on nähdäkseni silloin, kun virkamiehellä ei ole paljon aikaisempaa kokemusta työtehtävistään.

Ma. toimistosihteerin menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon hänen lyhyen työkokemuksensa lisäksi sen, että hän on hoitanut tutkintasihteerin tehtäviä tilapäisesti tehtävistä varsinaisesti vastaavan henkilön kesäloman aikana. Hänen mainitsemansa inhimillisen erehdyksen tapahtuminen asiakirjapyyntöihin liittyviä asioita vähän aikaa käsitelleelle virkailijalle on varsin ymmärrettävää. Näin ollen kantelu ei anna taholtani aihetta enempään toimenpiteisiin kuin että saatan käsitykseni asiakirjapyyntöjen asianmukaisen käsittelyn tärkeydestä - - - kihlakunnan poliisilaitoksen ja ma. toimistosihteerin tietoon.

- - - kihlakunnan poliisilaitosta kehotan vastaisen varalle myös kiinnittämään huomiota uusien työntekijöiden perehdyttämiseen työhönsä ja mahdollisesti järjestämään heidän työnsä alkuvaiheessa siten, että annetut työtehtävät vastaavat työntekijän työkokemusta ja että uusien työntekijöiden työtä myös valvotaan asianmukaisesti.

Siltä osin kuin asia koskee 6.9.2005 kantelijan avustajan tekemän uuden asiakirjapyyntöä, ei asiassa näkemykseni mukaan ole tältä osin ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista tai virheellistä menettelyä. Selvityksen mukaan tutkintasihteeri oli toimittanut valmistuneen esitutkintapöytäkirjan viivytyksettä kantelijan avustajalle.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsitykseni asiakirjapyyntöä käsittelevässä tapahtuneen menettelyn virheellisyydestä - - - kihlakunnan poliisipäällikön ja ma. toimistosihteerin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

- - -